
ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ
ІНОЗЕМНИХ АРБІТРАЖНИХ РІШЕНЬ
ЗА РІЯДСЬКОЮ КОНВЕНЦІЄЮ ЩОДО СУДОВОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА АРАБСЬКИХ ДЕРЖАВ

Теплюк С.М.,
*аспірант Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України*

Конвенція щодо судового співробітництва Арабських держав, була підписана у Рїяді 6 квітня 1983 року¹ (надалі – Рїядська конвенція)

¹ Riyadh Arab Agreement for Judicial Cooperation, endorsed by the Council of Arab Ministers of Justice, 6 April 1983 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b38d8.html>.

Лігою Арабських держав (за виключенням Єгипту та Комори), набула чинності 30 жовтня 1985 року і замінила для держав, які її ратифікували, угоди про судове співробітництво, які були укладені у межах Ліги Арабських держав у 1952 році¹.

Ріядську конвенцію ратифікували Алжир, Бахрейн, Ірак, Йорданія, Лівія, Марокко, Мавританія, Оман, Палестина, Саудівська Аравія, Сомалі, Судан, Сирія, Туніс, Об'єднані Арабські Емірати, Народна Демократична Республіка Ємен та Єменська Арабська Республіка. Ріядську конвенцію називають найбільш ефективним міжнародним договором взаємного співробітництва Арабських держав з приводу визнання і виконання іноземних судових та арбітражних рішень.²

У випадку суперечностей між Ріядською конвенцією з іншими міжнародними договорами, укладеними раніше між її учасниками, застосуванню підлягає міжнародний договір, який найбільш ефективно регулює судове співробітництво³. (Це твердження виводиться зі ст. 68 (b) Ріядської конвенції, яка буквально зазначає, що: «якщо положення цієї Угоди суперечать будь-яким попереднім спеціальним угодам, текст угоди, що найбільш ефективно регулює екстрадицію засуджених чи обвинувачених осіб, підлягає застосуванню».)⁴

Це надзвичайно важливо у контексті визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, оскільки більшість держав, які беруть участь у Ріядській конвенції, одночасно є учасниками Конвенції про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, укладеної у Нью-Йорку 10 червня 1958 року (надалі - Нью-Йоркська конвенція). Таким чином, у випадку суперечливості між положеннями Нью-Йоркської та Ріядської конвенції, Нью-Йоркська конвенція буде застосовуватися лише, якщо вона містить більш ефективно регулювання визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, порівняно із Ріядською конвенцією.

Разом із тим, сфера дії Ріядської конвенції не обмежується визнанням і виконанням арбітражних рішень, але стосується й обміну інфор-

¹ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa. The Recognition and Enforcement of Foreign Judgements and Arbitral Awards Under the Riyadh Convention (1983)/ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa // International Journal of Procedural Law. -2014. - Vol. 4. N. 2. - P. 276.

² Там само. – P. 277.

³ Там само.

⁴ Riyadh Arab Agreement for Judicial Cooperation, endorsed by the Council of Arab Ministers of Justice, 6 April 1983 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b38d8.html>.

мацією між міністерствами юстиції договірних держав, опублікування і повідомлення юридичних і неюридичних документів у цивільних, комерційних, адміністративних справах, кримінальних справах, а також справах щодо особистого статусу, виконання судових доручень у зазначених категоріях справ, явки свідків та експертів у кримінальних справах, виконання судових рішень у цивільних, комерційних, адміністративних справах та справах, що стосуються особистого статусу, екстрадиції підозрюваних чи засуджених осіб.

Що стосується арбітражних рішень, то відповідно до ст. 37 Ріядської конвенції вони повинні бути визнані і виконані у порядку передбаченому нею за умови дотримання правових норм держави, де запитується визнання і виконання. При цьому компетентна влада країни, де запитується визнання і виконання, не може переглядати по-суті арбітражне рішення чи відмовитися його виконувати, окрім як у наступних випадках: 1) якщо право, країни, де запитується визнання і виконання, не дозволяє вирішення спору арбітражем; 2) якщо арбітражне рішення винесене на виконання арбітражного застереження чи угоди, що є недійсним (-ою) або не стало (-ла) остаточною (-ою); 3) якщо арбітри не мали компетенції відповідно до арбітражного застереження чи арбітражної угоди або відповідно до права, на підставі якого рішення винесене; 4) якщо сторонам належним чином не вручили повістки; 5) якщо будь-яка частина судового рішення суперечить положенням Шаріату, публічному порядку чи правилам поведінки держави, де запитується визнання і виконання.

Тобто перелік підстав для відмови у визнанні і виконанні іноземних арбітражних рішень в цілому відповідає міжнародним стандартам (за виключенням того, що арбітражне рішення чи його частина не можуть суперечити праву Шаріату).

Стосовно рішень, які не можуть бути визнані і виконані через те, що спори з приводу яких вони винесені, не є арбітрабельними, слід відзначити, що у країнах –учасницях Ріядської конвенції неарбітрабельними, як правило, є спори, що виникають із договорів за участю держави та дистриб'юторських угод.¹

Доволі непростим є питання щодо відмови у визнанні і виконанні іноземних арбітражних рішень з мотивів їх суперечливості положен-

¹ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa. The Recognition and Enforcement of Foreign Judgements and Arbitral Awards Under the Riyadh Convention (1983)/ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa // International Journal of Procedural Law. -2014. - Vol. 4. N. 2. - P. 286.

ням Шаріату. Наприклад, відповідно до переважаючої у Шаріаті точки зору нарахування і стягнення відсотків на позику заборонене.¹ Проте, сьогодні у багатьох Арабських країнах нарахування процентів на суму позики чи на суму боргу дозволене. Так, наприклад, ст. 172 (1) Цивільного кодексу Іраку передбачає, що «сторони можуть домовитися щодо іншої ставки відсотків (порівняно з тією, що міститься у попередній статті) за умови, що вона не перевищує 7 відсотків. Якщо сторони домовляться про вищу ставку відсотка, вона буде зменшена до 7 відсотків і будь-які суми, сплачені понад цю суму мають бути повернуті».²

У зв'язку із цим, питання про те, чи встановлює Ріядська конвенція заборону визнання і виконання рішень, що передбачають стягнення відсотків (тобто, чи є Ріядська конвенція «більш жорсткою», ніж національні закони, оскільки вимагає дотримання положень Шаріату, у той час коли національні закони цього не вимагають), залишається відкритим для її коментаторів.³ Аналогічне питання виникає щодо визнання і виконання рішень, винесених по спорах із спекулятивних правочинів (які теж заборонені згідно з нормами Шаріату). Крім того, Шаріат відомий особливим підходом до регулювання передачі прав. Так, відповідно до переважної точки зору, борг створює «особисте» відношення між боржником і кредитором. Відтак, борг не може передаватися без згоди боржника. Тому одне із ключових питань, яке виникає під час дослідження Ріядської конвенції полягає у тому, як відповідні норми Шаріату впливають на визнання і виконання рішень, винесених, наприклад, у спорах із договорів факторингу.⁴

Крім того, є інститути, регулювання яких у всьому Арабському світі «натхнене» Шаріатом, проте тлумачення тих чи інших принципів цієї системи різняться від країни до країни. У зв'язку із цим виникає інше питання: чи дозволяє Ріядська конвенція відмовити у визнанні і

¹ S.M. Hasanuzzaman. Review of "Nabil A. Saleh Unlawful Gain and Legitimate Profit in Islamic Law: Riba, Gharar and Islamic Banking, Cambridge University Press, 118 pp., 1986." // Islamic Economic Journal. -1991. – Vol. 3 No 1. - P. 115.

² Цит. За: Kilian Bälz, Dahlia Zamel. Iraq: Interest-Rate Caps in International Financing Transactions // Banking Law Newsletter. – July 2013. – P. 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://amereller.com/wp-content/uploads/2016/10/Interest_Caps_Iraq_-_IBA_Banking_Law_Newsletter_2013.pdf

³ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa. The Recognition and Enforcement of Foreign Judgements and Arbitral Awards Under the Riyadh Convention (1983)/ Kilian Balz, Aouhi Shahoud Almousa // International Journal of Procedural Law. -2014. - Vol. 4. N. 2. - P. 284.

⁴ Там само.

виконанні іноземного арбітражного рішення, якщо воно винесене на підставі тлумачення принципів Шаріату, яке відрізняється від того, що використовується у країні, де запитується визнання?¹

Наведене свідчить про те, що визнання і виконання іноземних арбітражних рішень за Ріядською конвенцією має свої особливості і потребує подальших досліджень.

Науковий керівник: Сліпанчук Тетяна Володимирівна, Заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, адвокат, партнер юридичної фірми «Саєнко Харенко».

¹ Там само.